

คำวินิจฉัยที่ ๒๘ - ๒๙/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๑๖/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๔๔/๒๕๕๕

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๑๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕

เรื่อง ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง
มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง หรือไม่

ศาลอาญาส่งคำโต้แย้งของจำเลยในคดีหมายเลขดำที่ อ. ๒๙๖๒/๒๕๕๔ และที่ อ. ๒๐๓๒/๒๕๕๔
เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ รวม ๒ คำร้อง ข้อเท็จจริง
ตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

คำร้องที่หนึ่ง (เรื่องพิจารณาที่ ๑๖/๒๕๕๕) พนักงานอัยการ เป็นโจทก์ ยื่นฟ้องนายสมยศ
พุกษาเกษมสุข เป็นจำเลยต่อศาลอาญา ความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาต
มาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามประมวลกฎหมายอาญา
มาตรา ๕๘ มาตรา ๙๑ และมาตรา ๑๑๒

ในระหว่างการพิจารณาคดี จำเลยยื่นคำร้องต่อศาลอาญาโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายอาญา
มาตรา ๑๑๒ ที่บัญญัติให้ผู้กระทำความผิด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปีนั้น เป็นกฎหมาย
ที่กำหนดลักษณะของการกระทำความผิดคล้ายกับการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดา
ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖ ซึ่งบัญญัติให้ผู้กระทำความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี
หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดสามารถพิสูจน์
เหตุยกเว้นความผิดได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๙ แต่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒
ไม่มีการบัญญัติเหตุยกเว้นความผิดไว้ และการที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ กำหนดโทษขั้นต่ำ

ไว้สามปี ศาลจึงไม่อาจใช้ดุลพินิจในการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดน้อยกว่าสามปีได้ การบัญญัติกฎหมาย และการกำหนดโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงเป็นการจำกัดสิทธิของประชาชน ไม่สอดคล้องกับหลักพอสมควรแก่เหตุ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และการจัดความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่น อาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไว้ในความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงนั้น ไม่สอดคล้องกับหลักการบัญญัติกฎหมายเพราะความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงเป็นเรื่องที่กระทบต่อการดำรงอยู่ของราชอาณาจักรหรือประเทศชาติเท่านั้น การบัญญัติกฎหมายลักษณะดังกล่าวจึงไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ขัดต่อหลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง ขอให้ส่งคำโต้แย้งของจำเลย เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง และมาตรา ๒๙ หรือไม่

คำร้องที่สอง (เรื่องพิจารณาที่ ๔๔/๒๕๕๕) พนักงานอัยการ เป็นโจทก์ ยื่นฟ้องนายเอกชัย หรือเอก หงส์กังวาน เป็นจำเลยต่อศาลอาญา ความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และประกอบกิจการจำหน่ายวีดิทัศน์ โดยทำเป็นธุรกิจ หรือได้ประโยชน์ตอบแทน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ มาตรา ๙๑ และมาตรา ๓๓ พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔ มาตรา ๕๔ และมาตรา ๘๒ และกฎกระทรวง ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ลงวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๒ ข้อ ๑

ในระหว่างการพิจารณาคดี จำเลยยื่นคำร้องต่อศาลอาญาโต้แย้งว่า ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ที่บัญญัติให้ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปีนั้น เป็นการกำหนดบทลงโทษสูงเกินจำเป็นและไม่ได้มีส่วนร่วมในการลงโทษ กระทบต่อสิทธิของประชาชน ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และอัตราโทษดังกล่าวยังกำหนดไว้เกินกว่าที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ มุ่งหมายที่จะคุ้มครองพระมหากษัตริย์เป็นกรณีพิเศษเพียงผู้เดียว จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ ประกอบมาตรา ๘ นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ ซึ่งมีเจตนารมณ์ที่มุ่งคุ้มครองการแสดงความคิดเห็นของประชาชน ได้บัญญัติให้จำกัดเสรีภาพได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดี หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

ซึ่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไม่ได้เป็นกฎหมายที่สามารถจำกัดเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ ได้ เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญามีใช้กฎหมายพิเศษตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคสอง อีกทั้งความผิดฐานหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖ ได้บัญญัติ เหตุยกเว้นความผิดหรือยกเว้นโทษไว้ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๙ และมาตรา ๓๓๐ แต่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ มิได้บัญญัติข้อยกเว้นอันเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชน ใช้เสรีภาพตามรัฐธรรมนูญนี้ได้ ดังนั้น การบัญญัติกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ อันเป็นบทบัญญัติที่มุ่งคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ของประชาชนอย่างชัดแจ้ง ไม่อาจใช้บังคับเป็นกฎหมายและใช้บังคับกับจำเลยในคดีนี้ได้ ขอให้ส่ง คำโต้แย้งของจำเลยเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ หรือไม่

ศาลอาญาเห็นว่า คำโต้แย้งของจำเลยทั้งสองคำร้องเป็นกรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าวนี้ จึงส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้อง ทั้งสองคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง หรือไม่ เห็นว่า ตามคำร้อง ทั้งสองมีประเด็นโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ หรือไม่ ซึ่งศาลอาญาจะใช้บทบัญญัติ แห่งกฎหมายดังกล่าวบังคับแก่คดีและยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ มาก่อน กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้อง ทั้งสองไว้พิจารณาวินิจฉัย โดยให้รวมพิจารณาและวินิจฉัยไปในคราวเดียวกัน

ในประเด็นที่โต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ หรือไม่ เห็นว่า ตามคำโต้แย้งฟังได้ว่าเป็นการขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล จึงเป็นการโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ เฉพาะวรรคหนึ่ง และวรรคสอง เท่านั้น ส่วนประเด็นที่โต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ นั้น

เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑ บททั่วไป บัญญัติรับรองว่า ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งรูปแบบการมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศไทยมีมาเป็นเวลาช้านานตั้งแต่สมัยสุโขทัย แม้ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองใน พ.ศ. ๒๔๗๕ มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ จนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน ก็ยังคงไว้ซึ่งรูปแบบการมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศ อันแสดงถึงความเคารพยกย่องและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างสูงสุดของปวงชนชาวไทยที่มีมาอย่างต่อเนื่อง ดังที่ปรากฏตามโบราณราชประเพณี และนิติประเพณีพระมหากษัตริย์ของไทยทรงเป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจอันเป็นที่เคารพรักของประชาชน ด้วยทรงปกครองโดยหลักทศพิธราชธรรม และทรงประกอบพระราชกรณียกิจนานัปการด้วยพระราชประสงค์ที่จะให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน โดยเฉพาะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระประมุของค์ปัจจุบัน ทรงมีคุณูปการต่อประเทศชาติและมีพระมหากรุณาธิคุณต่อพสกนิกรชาวไทยเป็นอย่างยิ่ง ทรงเยี่ยมเยียนประชาชนและพระราชทานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในด้านต่าง ๆ เพื่อบรรเทาความทุกข์ยากและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ทรงสอนให้ประชาชนดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยดำเนินชีวิตในทางสายกลาง มีความพอเพียง และมีความพร้อมที่จะจัดการต่อผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ประชาชนโดยทั่วไปได้ทราบถึงพระราชจริยวัตรและน้ำพระราชหฤทัยของพระองค์ จึงมีความเคารพศรัทธาและจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์และสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างแน่นแฟ้น และด้วยคุณูปการของพระมหากษัตริย์ไทยตั้งแต่ในอดีตที่ผ่านมาทำให้ประชาชนชาวไทยเคารพรักและเทิดทูนพระมหากษัตริย์มาอย่างต่อเนื่องยาวนาน อันเป็นลักษณะพิเศษเฉพาะของประเทศไทยที่ไม่มีประเทศใดเหมือน รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๒ ว่าด้วยพระมหากษัตริย์ โดยวรรคหนึ่ง บัญญัติว่า องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ และวรรคสอง บัญญัติว่า ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้ บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่รับรองสถานะขององค์พระมหากษัตริย์ว่าทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ และด้วยสถานะของพระมหากษัตริย์ในฐานะที่ทรงเป็นประมุขของรัฐและสถาบันหลักของประเทศ รัฐจึงให้ความคุ้มครองว่า ผู้ใดจะละเมิด กล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้ ส่วนประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ซึ่งบัญญัติว่า ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษ

จำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี เป็นบทบัญญัติที่สอดคล้องรองรับให้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ มีผลใช้บังคับอย่างแท้จริง จึงไม่มีมูลกรณีที่จะอ้างว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ ได้

คงมีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสองหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑ ว่าด้วยบททั่วไป โดยมาตรา ๓ วรรคสอง บัญญัติว่า การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย โดยมาตรา ๒๙ อยู่ในส่วนที่ ๑ บททั่วไป ซึ่งเป็นบทบัญญัติรับรองและคุ้มครองว่าการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และการจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ โดยกฎหมายดังกล่าวต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นไว้ด้วย ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ อยู่ในส่วนที่ ๗ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน โดยวรรคหนึ่ง บัญญัติรับรองว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น และวรรคสอง บัญญัติว่า การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งนั้นจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

สำหรับประมวลกฎหมายอาญานั้น มีเจตนารมณ์มุ่งที่จะควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคม คุ้มครองความปลอดภัย รักษาความสงบสุขให้แก่สมาชิกของสังคม รวมทั้งเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่สังคม โดยกำหนดลักษณะการกระทำที่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือความมั่นคงของรัฐ ให้เป็นความผิดและกำหนดโทษทางอาญาไว้ เพื่อให้รัฐได้ใช้

บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ปกป้องคุ้มครองสังคมและผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดอาญา

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติในภาค ๒ ความผิด ลักษณะ ๑ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หมวด ๑ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ อันเป็นการบัญญัติโดยคำนึงถึงสถานะของบุคคลที่ถูกกระทำไว้โดยเฉพาะคือ พระมหากษัตริย์ในฐานะที่ทรงเป็นประมุขของรัฐและเป็นสถาบันหลักของประเทศ การหมิ่นประมาท หรือดูหมิ่น หรืออาฆาตมาดร้าย ย่อมเป็นการกระทำที่ทำร้ายจิตใจของชนชาวไทยที่มีความเคารพรักและเทิดทูนองค์พระมหากษัตริย์และสถาบันพระมหากษัตริย์ ก่อให้เกิดความขุ่นเคืองขึ้นในหมู่ประชาชน ประกอบกับพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและทรงเป็นศูนย์รวมแห่งความเป็นชาติและความสามัคคีของคนในชาติ รัฐจึงมีความจำเป็นต้องให้การคุ้มครองเป็นพิเศษ แตกต่างกับการหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดา จึงถือได้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดที่ร้ายแรงยิ่งกว่า การดูหมิ่น หรือหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖ ทั้งนี้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ นอกจากจะมีวัตถุประสงค์ให้ความคุ้มครองแก่พระมหากษัตริย์อันเป็นสถาบันที่พึงเคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ ในฐานะองค์ประมุขของรัฐแล้ว ยังมีวัตถุประสงค์ให้ความคุ้มครองแก่พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่พึงเคารพสักการะด้วย

ในประเด็นที่ได้แย้งว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง นั้น เห็นว่า การที่ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยรัฐธรรมนูญบัญญัติให้พระมหากษัตริย์เป็นสถาบันหนึ่งในรัฐธรรมนูญนั้นสืบเนื่องมาจากเหตุผลทางประวัติศาสตร์ โบราณราชประเพณี นิติประเพณี ซึ่งนอกจากจะมีลักษณะเป็นสถาบันหลักของประเทศแล้ว องค์พระมหากษัตริย์ยังทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะที่ผู้ใดจะละเมิดมิได้ จะกล่าวหาหรือฟ้องร้องในทางใด ๆ มิได้ และด้วยพระเกียรติคุณของสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นการผดุงไว้ซึ่งเกียรติยศของประเทศ และรักษาคุณลักษณะประการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงมีความชอบธรรมที่ต้องมีกฎหมายคุ้มครองมิให้มีการละเมิดพระมหากษัตริย์ในฐานะที่ทรงเป็นประมุขของรัฐและสถาบันหลักของประเทศ ตามที่รัฐธรรมนูญได้ให้การรับรองและคุ้มครองไว้ โดยที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติที่กำหนด

การกระทำอันเป็นความผิดและกำหนดอัตราโทษแก่ผู้ที่กระทำการหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หากผู้ใดกระทำความผิดตามมาตราดังกล่าว ก็จะต้องได้รับโทษทางอาญาเพราะเหตุแห่งการกระทำนั้น หลักการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงมีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒ ที่บัญญัติรับรองว่า ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมาตรา ๘ ที่บัญญัติรับรองและคุ้มครองสถานะของพระมหากษัตริย์ในฐานะที่ทรงเป็นประมุขของรัฐ และเป็นสถาบันหลักของประเทศ การกำหนดบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดจึงเป็นไปเพื่อความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชนตามหลักนิติธรรม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงเป็นบทบัญญัติที่สอดคล้องกับหลักนิติธรรม มิได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง

ส่วนประเด็นที่ได้แย้งว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง นั้น เห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติกำหนดลักษณะความผิดเป็นพิเศษเพื่อคุ้มครองสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งการกระทำความผิดดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ เพราะพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันหลักของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองและคุ้มครองไว้ จึงเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อการรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคสอง อันเป็นเงื่อนไขแห่งการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ บุคคลยังมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้ตราบเท่าที่ไม่กระทำการที่เป็นความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เห็นได้ว่า เสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง รัฐธรรมนูญบัญญัติให้เสรีภาพดังกล่าวอาจถูกจำกัดได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรานั้น ๆ ซึ่งหมายความว่า แม้บุคคลจะมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น แต่เสรีภาพของบุคคลดังกล่าว ยังต้องอยู่ในกรอบของรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นด้วย นอกจากนี้การกำหนดอัตราโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ก็เป็นการกำหนดเท่าที่จำเป็นและเหมาะสมกับลักษณะของการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เพราะเป็นลักษณะของการกระทำความผิดที่มีความร้ายแรงมากกว่าการดูหมิ่น หรือหมิ่นประมาทต่อบุคคลธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖

ประกอบกับเพื่อพิทักษ์ ปกป้องพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ มิให้ถูกล่วงละเมิดโดยการหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายได้โดยง่าย จึงไม่มีการบัญญัติเหตุยกเว้นความผิดหรือยกเว้นโทษไว้ในทำนองเดียวกันกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๙ และมาตรา ๓๓๐ อีกทั้งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่ได้มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง และไม่ได้กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง แต่ประการใด เพราะบุคคลทุกคนยังมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้ภายในขอบเขตของรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ดังนั้น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง

นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายจรัญ ภักดีธนากุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจรูญ อินทจาร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายเฉลิมพล เอกอรุณ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายซัช ชลวร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายณรงค์ มาประณีต	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายบุญส่ง กุลบุปผา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุพจน์ ไข่มุกด์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๘ - ๒๙/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๑๖/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๔๔/๒๕๕๕

วันที่ ๑๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕

ประเด็นวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง หรือไม่

ความเห็น

พิจารณาแล้ว เห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ บัญญัติว่า “ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี”

สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มีหลักว่าการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม ซึ่งหมายความว่า บุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ ตามวรรคสองนี้ ต้องปฏิบัติภายใต้กฎหมาย โดยเสมอภาคกันอันถือได้ว่าเป็น การปกครองโดยกฎหมาย มิใช่ตามอำเภอใจ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ มิได้เป็นกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรใดหรือบุคคลใด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง จึงไม่อาจมีข้อขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสองได้

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ เป็นบทบัญญัติคุ้มครองและรับรองว่าการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้เท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิ และเสรีภาพนั้นมิได้ โดยกฎหมายดังกล่าวต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใด กรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจ ในการตรากฎหมายนั้นด้วย ส่วนมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง เป็นบทบัญญัติรับรองเสรีภาพ

ในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น ซึ่งบุคคลย่อมมีเสรีภาพที่จะกระทำแต่ต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดของบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อการรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจ หรือสุขภาพของประชาชน

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติในภาคความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หมวด ๑ ว่าด้วยความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่อยู่คนละหมวดกับความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงาน ดูหมิ่นศาล หรือหมิ่นประมาทผู้อื่น เพราะผู้ถูกกระทำอยู่ในสถานะต่างกัน พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของรัฐ อยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ จึงเป็นหน้าที่ของปวงชนชาวไทยที่จะต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งองค์พระมหากษัตริย์ ตามหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับการที่ต้องรักษาความมั่นคงของรัฐ บทกำหนดโทษของการกระทำจึงแตกต่างกันตามสถานะของผู้ถูกกระทำดังที่กฎหมายกำหนด จะเห็นได้จากความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายราชาธิบดี ราชินี ราชสามี รัชทายาท หรือประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๓ มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายผู้แทนรัฐต่างประเทศซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาสู่พระราชสำนัก มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๔ ความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่ มีระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๖ และความผิดฐานดูหมิ่นศาลหรือผู้พิพากษาในการพิจารณาหรือพิพากษาคดี มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๙๘ เห็นได้ว่ากฎหมายกำหนดโทษตามสถานะและความสำคัญของบุคคลผู้ถูกกระทำ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของพระมหากษัตริย์ของไทยว่าทรงเป็นประมุขของชาติ อยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ โดยกฎหมายให้สถานะเช่นนี้แก่พระราชินี รัชทายาท ซึ่งอยู่ในฐานะนอกรั้วเดียวกับพระมหากษัตริย์ และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนพระมหากษัตริย์ในบางโอกาส บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๑๒ นี้ ใช้มากกว่า ๕๐ ปีแล้ว เท่าที่ปรากฏ ศาลก็ได้ใช้ดุลพินิจลงโทษจำคุกจำเลยเกินกว่าระยะเวลา ๕ ถึง ๖ ปี ทั้งอัตราโทษขั้นต่ำก็อยู่ในเกณฑ์ที่จะสามารถรอลงโทษได้ด้วยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ ที่แก้ไขใหม่ การกำหนดอัตราโทษจำคุกขึ้นสูงไว้ถึง ๑๕ ปี น่าจะมีลักษณะเป็นการปรามผู้ที่คิดจะกระทำความผิดฐานนี้มากกว่าประสงค์จะลงโทษจริงจึ่งถึงขนาดนั้น และการกำหนดโทษสถานใด หนักหรือเบา ก็ไม่ใช่ข้อที่จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราใด ส่วนที่มีข้อโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไม่มีบทบัญญัติยกเว้นความผิดหรือยกเว้นโทษดังความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๙ นั้น เห็นว่า การดูหมิ่นหรือหมิ่นประมาทผู้อื่น ผู้ถูกกระทำอยู่ในสถานะต่าง ๆ กัน ดังที่กล่าวไว้แล้ว การหมิ่นประมาทบุคคลที่อยู่ในสถานะพิเศษทุกสถานะไม่มีข้อยกเว้นความผิดหรือยกเว้นโทษดังความผิดฐานหมิ่นประมาททั่วไป ซึ่งเป็นเรื่องให้ความสำคัญแก่สถานะของบุคคล แต่ก็อาจพิสูจน์ความจริงเพื่อแสดงให้เห็นได้ว่าจำเลยขาดเจตนาในการกระทำความผิดโดยไม่ได้มีเจตนาดูหมิ่น หมิ่นประมาท หรืออาฆาตมาดร้าย ก็อาจจะกระทำได้อีกประการหนึ่งการละเมิดต่อประมุขของประเทศ ย่อมมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศด้วย ดังนั้น แม้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง จะให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา แต่ในวรรคสองของมาตราดังกล่าวก็บัญญัติถึงข้อจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งไว้เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน สำหรับประเทศไทย พระมหากษัตริย์นอกจากจะทรงเป็นประมุขของประเทศแล้ว ยังทรงเป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจของชาวไทยทั้งปวง ทรงเป็นที่เคารพรักและเทิดทูนของชาวไทย อาจมีจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่ไม่มีความรู้สึกดังกล่าว ดังนั้น การดูหมิ่นหรือหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ ย่อมเป็นการประทุษร้ายต่อจิตใจของชาวไทยทั้งประเทศด้วย หากกฎหมายไม่กำหนดโทษสูงกว่าการดูหมิ่นหรือหมิ่นประมาท ก็อาจเป็นชนวนให้เกิดความไม่สงบดังที่มีผู้ดูหมิ่นศาสดา ซึ่งเป็นที่เคารพบูชาของศาสนิกชนในศาสนานั้นแล้วก่อให้เกิดการแก้แค้นถึงฆาตกันตายดังที่ปรากฏเป็นข่าวไปทั่วโลก ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงมีลักษณะเป็นบทบัญญัติจำกัดเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคสอง ประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ ซึ่งเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลเพียงเท่าที่จำเป็น มิได้กระทบกระเทือนถึงสาระสำคัญของเสรีภาพทั้งเป็นบทกฎหมายที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้มุ่งหมายใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง บทบัญญัติดังกล่าว จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุดังกล่าวมา จึงเห็นว่าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไม่ขัดหรือแย้ง
ต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๙
และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง

นายสันต์ สร้อยพิสุทธิ์

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัว
ของ นายจรูญ ภัคดีธนากุล ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๘ - ๒๙/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๑๖/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๔๔/๒๕๕๕

วันที่ ๑๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕

ประเด็นวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง หรือไม่

ความเห็น

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑ บททั่วไป โดยมาตรา ๒ เป็นบทบัญญัติที่รับรองว่าประเทศไทย มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งรูปแบบการมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขของประเทศไทยมีมาเป็นเวลาช้านานตั้งแต่สมัยสุโขทัย แม้ต่อมาจะมีการเปลี่ยนแปลง ระบอบการปกครองใน พ.ศ. ๒๔๗๕ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ก็ยังคงรูปแบบการมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขของประเทศมาจนปัจจุบัน อันแสดงถึงความเคารพยกย่องและเทิดทูนพระมหากษัตริย์ อย่างสูงสุดของปวงชนชาวไทยที่มีมาอย่างต่อเนื่อง ดังที่ปรากฏตามโบราณราชประเพณี และนิติประเพณี

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑ บททั่วไป โดยมาตรา ๓ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ส่วนมาตรา ๓ วรรคสอง เป็นบทบัญญัติที่รับรองว่า การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ โดยมาตรา ๘ เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองและรับรองสถานะขององค์พระมหากษัตริย์ว่าทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่ เคารพสักการะอย่างสูงสุด อันแสดงถึงความเคารพยกย่องและเทิดทูนพระมหากษัตริย์อย่างสูงสุด ของปวงชนชาวไทยตั้งแต่ในอดีตก่อนประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ผ่านมาถึงการเปลี่ยนแปลง

การปกครองใน พ.ศ. ๒๔๗๕ มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ จนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปัจจุบันซึ่งเป็นฉบับที่ได้ผ่านการออกเสียงประชามติของปวงชนชาวไทย และด้วยสถานะอันสูงส่งของพระมหากษัตริย์ในลักษณะของสถาบันและประมุขของประเทศ ผู้ใดจะละเมิด กล่าวหา ฟ้องร้องพระองค์ในทางใด ๆ มิได้ โดยมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้” วรรคสอง บัญญัติว่า “ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๑ บททั่วไป โดยมาตรา ๒๙ เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของชนชาวไทยไว้ว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้เพียงเท่าที่จำเป็น และการจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ กฎหมายดังกล่าวต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๗ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน โดยมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของบุคคล (Freedom of Expression) ไม่ว่าโดยการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา หรือการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น แต่ก็ได้คุ้มครองเป็นการเด็ดขาดปราศจากขอบเขตและเหตุผล หากการใช้เสรีภาพดังกล่าวเป็นไปในทางที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของรัฐ หรือสิทธิเสรีภาพในด้านชื่อเสียง เกียรติยศ ครอบครัวยุ หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น หรือจะก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือจะทำให้เกิดความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน รัฐก็ย่อมอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายมาจำกัดตรวนการใช้เสรีภาพในทางมิชอบนั้นได้ ตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคสอง บัญญัติไว้

สำหรับกฎหมายอาญานั้นมีเจตนารมณ์มุ่งที่จะควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคม คุ้มครองความปลอดภัย รักษาความสงบสุขให้แก่สมาชิกของสังคม รวมทั้งเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่สังคม โดยกำหนดลักษณะการกระทำที่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยของประชาชน

หรือความมั่นคงของรัฐให้เป็นความผิดและโทษทางอาญา เพื่อให้รัฐได้ใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายอาญา เป็นเครื่องมือป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และปกป้องคุ้มครองสังคมและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญา

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติในภาค ๒ ความผิด ลักษณะ ๑ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หมวด ๑ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งมีเจตนารมณ์มุ่งที่จะคุ้มครองพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เนื่องด้วยสถานะอันสูงส่งของพระมหากษัตริย์ ในฐานะที่ทรงเป็นประมุขของรัฐและสถาบันหลักของประเทศดังที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองไว้ โดยมาตรา ๑๑๒ บัญญัติว่า “ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี” ซึ่งแยกองค์ประกอบความผิดได้ ดังนี้

๑. องค์ประกอบภายนอก

(๑) การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ (ก) หมิ่นประมาท (ข) ดูหมิ่น หรือ (ค) แสดงความอาฆาตมาดร้าย

(๒) พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

๒. องค์ประกอบภายใน

เจตนาประสงค์ต่อผลหรือย่อมนุ่งเห็นผลตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๙ วรรคสอง ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ บัญญัติไว้โดยคำนึงถึงสถานะของบุคคลที่ถูกกระทำ โดยเฉพาะ คือ พระมหากษัตริย์ในฐานะที่ทรงเป็นประมุขของรัฐและสถาบันหลักของประเทศ การล่วงละเมิด ด้วยกายกรรมหรือวจีกรรมต่อพระองค์ในฐานะที่ทรงเป็นประมุขของรัฐที่ประชาชนเคารพนับถือ และต่อ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันที่พึงเคารพสักการะ ย่อมเป็นพฤติกรรมที่ทำร้ายจิตใจของชนชาวไทยที่มีความเคารพ รัก และเทิดทูนองค์พระมหากษัตริย์ และสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างกว้างขวางและรุนแรง และย่อมถือว่าเป็นความผิดที่ร้ายแรงกว่าการดูหมิ่น หรือหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดาด้วยเหตุผลที่ว่า พระมหากษัตริย์ทรงเป็นที่มาแห่งเกียรติศักดิ์ ทรงเป็นประมุข และเป็นศูนย์รวมแห่งความเป็นชาติและความสามัคคีของคนในชาติ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการคุ้มครอง ในระดับที่สูงกว่าการกระทำในลักษณะเดียวกันต่อบุคคลทั่วไป ดังนั้นจึงไม่อาจนำบทบัญญัติแห่งประมวล

กฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖ มาตรา ๓๒๙ และมาตรา ๓๓๐ ซึ่งอยู่ในลักษณะ ๑๑ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง หมวด ๓ ความผิดฐานหมิ่นประมาท มาใช้กับความผิดตามมาตรา ๑๑๒ นี้ได้ เพราะประมวลกฎหมายอาญาทั้งสามมาตราดังกล่าวบัญญัติไว้สำหรับกรณีที่บุคคลธรรมดาถูกหมิ่นประมาท

ปัญหาว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง หรือไม่ เห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดการกระทำอันเป็นความผิดและกำหนดอัตราโทษแก่ผู้ที่กระทำการหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้าย พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เป็นบทบัญญัติที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ ที่บัญญัติคุ้มครองและรับรองสถานะอันสูงส่งของพระมหากษัตริย์ในฐานะที่ทรงเป็นประมุขของรัฐและสถาบันหลักของประเทศไว้ว่า พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะอย่างสูงสุด ผู้ใดจะละเมิด กล่าวหา หรือฟ้องร้องพระองค์ในทางใด ๆ มิได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒ ที่บัญญัติรับรองว่าประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งรูปแบบการมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศไทยมีมาเป็นเวลาช้านาน อันแสดงถึงความเคารพยกย่องและเทิดทูนพระมหากษัตริย์อย่างสูงสุดของปวงชนชาวไทยที่มีมาอย่างต่อเนื่อง ดังที่ปรากฏตามโบราณราชประเพณี และนิติประเพณี และอัตราโทษตามที่มาตรา ๑๑๒ กำหนดไว้ก็เป็นอัตราโทษที่เหมาะสมและได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดโดยพิจารณาถึงสถานะของผู้ถูกระทำซึ่งเป็นประมุขของรัฐและสถาบันหลักของประเทศเป็นสำคัญ การกำหนดอัตราโทษแก่ผู้กระทำความผิดดังกล่าว จึงเป็นไปเพื่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนตามหลักนิติธรรมที่เป็นศีลธรรมหรือจริยธรรมของกฎหมาย ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติที่มุ่งอนุวัติการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ ประกอบมาตรา ๒ และเป็นบทบัญญัติที่สอดคล้องกับหลักนิติธรรม ดังนั้นจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง

สำหรับปัญหาว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง หรือไม่ เห็นว่า มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดขึ้นเพื่อมุ่งคุ้มครองสถาบันพระมหากษัตริย์ จากการหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายโดยบัญญัติลักษณะความผิดเป็นพิเศษแตกต่างจากความผิดฐานหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดา และกำหนดบทลงโทษผู้กระทำความผิดไว้ ซึ่งการล่วงละเมิดด้วยกายกรรมหรือวจีกรรมต่อพระองค์ในฐานะที่ทรงเป็นประมุขของรัฐที่ประชาชนเคารพนับถือ และเป็นสถาบันที่พึงเคารพสักการะ เป็นศูนย์รวมจิตใจและความสามัคคี

ของชนชาวไทย การล่วงละเมิดดังกล่าวย่อมเป็นพฤติกรรมที่ทำร้ายจิตใจของชนชาวไทยอย่างกว้างขวาง และรุนแรง ถึงขนาดเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศชาติและความสงบเรียบร้อยของประชาชน จำเป็นต้องป้องกันและปราบปรามอย่างจริงจัง ถึงแม้ว่าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จะเป็นกฎหมายที่จำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลอยู่บ้าง แต่ก็เป็นไปตามเงื่อนไข และขอบเขตของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๙ กล่าวคือ เป็นการตรากฎหมาย เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน นอกจากนี้ อัคราโทษ ที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ กำหนดไว้ก็เป็นการกำหนดเท่าที่จำเป็น และบทบัญญัติ ดังกล่าวมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่ได้มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นการเจาะจง อันเป็นการจำกัดเสรีภาพเพียงเท่าที่จำเป็น และไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญ แห่งเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง แต่ประการใด ดังนั้นจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น จึงมีความเห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง

นายเจริญ ภัคดีธนากุล

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัว
ของ นายจรรยา อินทจาร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๘ - ๒๙/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๑๖/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๔๔/๒๕๕๕

วันที่ ๑๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕

ประเด็นวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง
มาตรา ๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง หรือไม่

บทบัญญัติรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๓ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุข
ทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงาน
ของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม

มาตรา ๘ องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้

ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้

มาตรา ๒๙ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้
เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น
และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใด
กรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจ
ในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ
แห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๔๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

การสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรา นี้ จะกระทำมิได้ การห้ามหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นทั้งหมดหรือบางส่วน หรือการแทรกแซงด้วยวิธีการใด ๆ เพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรา นี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง

การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่น จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย

การให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้

ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๑๒ ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี

มาตรา ๓๒๖ ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๒๙ ผู้ใดแสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริต

(๑) เพื่อความชอบธรรม ป้องกันตนหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม

(๒) ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติการตามหน้าที่

(๓) ดิชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ หรือ

(๔) ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรม เรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลหรือในการประชุม
ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

มาตรา ๓๓๐ ในกรณีหมิ่นประมาท ถ้าผู้ถูกหาว่ากระทำความผิดพิสูจน์ได้ว่าข้อที่หาว่าเป็น
หมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริง ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

แต่ห้ามไม่ให้พิสูจน์ ถ้าข้อที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัว และการพิสูจน์
จะไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน

คำวินิจฉัย

พิเคราะห์รัฐธรรมนูญแล้วเห็นว่า มาตรา ๓ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑ ว่าด้วยบททั่วไป
โดยมาตรา ๓ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์
ผู้ทรงเป็นประมุข ทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล และวรรคสอง บัญญัติรับรองว่า
การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ
ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม มาตรา ๘ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ โดยวรรคหนึ่ง
บัญญัติว่า “องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้”
วรรคสองบัญญัติว่า “ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้” บทบัญญัติมาตรานี้
มีเจตนารมณ์ที่แสดงให้เห็นว่า รัฐธรรมนูญรับรองสถานะของพระมหากษัตริย์ให้อยู่ในฐานะอันเป็น
ที่เคารพสักการะอย่างสูงสุดด้วยพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันและประมุขของรัฐ และให้ความคุ้มครอง
อย่างที่ว่าผู้ใดจะละเมิดมิได้ จึงห้ามมิให้ฟ้องร้อง กล่าวหา ลบลู่ ดูหมิ่นพระองค์ มาตรา ๒๙
เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๑ บททั่วไป ซึ่งเป็นบทบัญญัติ
ที่คุ้มครองและรับรองว่าการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้
เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น
และการจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ โดยกฎหมาย
ดังกล่าวต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปมิได้มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง
เป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย
และมาตรา ๔๕ โดยเฉพาะวรรคหนึ่งและวรรคสอง เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิ

และเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๗ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่รับรองให้บุคคลมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

เมื่อพิจารณาการปกครองของประเทศแล้ว เห็นได้ว่าเป็นการปกครองในรูปแบบที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศไทยมาเป็นระยะเวลาช้านาน แม้ต่อมาจะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปีพุทธศักราช ๒๔๗๕ มาเป็นระบอบประชาธิปไตยก็ตาม แต่ประเทศไทยก็ยังคงมีรูปแบบการปกครองที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศ และในรัฐธรรมนูญปัจจุบันก็ยังบัญญัติไว้ในมาตรา ๒ ว่า “ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” เช่นกัน ย่อมเป็นการแสดงให้เห็นได้ว่า ประเทศไทยมีความผูกพันใกล้ชิดกับสถาบันพระมหากษัตริย์มาโดยตลอด ซึ่งพระมหากษัตริย์ของไทยทุกพระองค์ล้วนแต่ปกครองบ้านเมืองด้วยหลักทศพิธราชธรรม อีกทั้งทรงมีพระราชภารกิจในการพัฒนาประเทศมาช้านาน ซึ่งในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ประมุขของค้ำปัจจุบันทรงมีคุณูปการต่อประเทศไทยและประชาชนชาวไทยเป็นอย่างมาก อันจะเห็นได้จากพระราชกรณียกิจที่ทรงเยี่ยมเยียนประชาชน และมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในด้านต่าง ๆ จำนวนมาก เช่น โครงการแหล่งน้ำ โครงการฝนหลวง และโครงการปรีชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น ซึ่งโครงการเหล่านี้มุ่งพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันถือเป็นลักษณะพิเศษเฉพาะของประเทศไทยที่ไม่เหมือนกับประเทศอื่นที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แม้จะมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเช่นเดียวกันก็ตาม

สำหรับประมวลกฎหมายอาญาเป็นบทบัญญัติกำหนดเกี่ยวกับลักษณะการกระทำที่เป็นความผิด และโทษทางอาญา โดยมีความมุ่งหมายที่จะควบคุมความประพฤติของบุคคลให้อยู่ในสังคมด้วยความเรียบร้อย และคุ้มครองความปลอดภัยของสังคมอีกด้วย เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนี้รัฐจึงได้ใช้โทษทางอาญาเป็นเครื่องมือดำเนินการกับผู้กระทำความผิดทั้งเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการลงโทษ คือ เพื่อเป็นการปราบปรามอาชญากรรม เพื่อป้องกันสังคม เพื่อแก้ไขผู้กระทำความผิด และเพื่อตอบแทน

และخذใช้ โดยที่มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติในภาค ๒ ความผิด ลักษณะ ๑ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หมวด ๑ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี” ซึ่งเป็นการบัญญัติไว้โดยคำนึงถึงสถานะของบุคคลที่ถูกกระทำโดยเฉพาะคือพระมหากษัตริย์ในฐานะที่เป็นประมุขของรัฐ การหมิ่นประมาท หรือดูหมิ่น หรืออาฆาตมาดร้ายพระองค์ในฐานะที่ทรงเป็นประมุขของรัฐที่ประชาชนเคารพนับถือย่อมก่อให้เกิดความขุ่นเคืองขึ้นในหมู่ประชาชน และพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันที่พึงเคารพสักการะอยู่ในฐานะที่จะละเมิดมิได้ ย่อมอยู่เหนือการติชมใด ๆ ทั้งสิ้น ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การหมิ่นประมาท ดูหมิ่นพระมหากษัตริย์ย่อมถือว่าเป็นความผิดพิเศษ แตกต่างกับหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดา ด้วยเหตุผลที่ว่า พระมหากษัตริย์ทรงเป็นที่มาแห่งเกียรติศักดิ์ ทรงเป็นกลางในทางการเมือง ทรงเป็นประมุขถาวร และทรงเป็นศูนย์รวมแห่งความเป็นชาติ และความสามัคคีของคนในชาติ การกระทำตามมาตรา ๑๑๒ จึงย่อมถือเป็นความผิดพิเศษแตกต่างจากการหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดา

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ บทบัญญัติตามมาตรา ๑๑๒ จึงเป็นบทบัญญัติอันเป็นหลักการทั่วไป มิได้มีข้อความเป็นการรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องใดเป็นการเฉพาะ มิใช่บทบัญญัติที่บุคคลจะอ้างว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้ จึงไม่จำต้องวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ แต่อย่างใด

คงมีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยเพียงว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสองหรือไม่

พิจารณาคำร้องทั้งสองคำร้องแล้ว เห็นว่า ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พระมหากษัตริย์เป็นสถาบันหนึ่งในรัฐธรรมนูญ ซึ่งสืบเนื่องมีที่มาจากทางประวัติศาสตร์ นิติประเพณี โบราณราชประเพณี นอกจากจะมีลักษณะเชิงสัญลักษณ์ของสถาบันแล้ว พระมหากษัตริย์ยังทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะที่ผู้ใดจะละเมิดมิได้

จะมีการกล่าวหาหรือฟ้องร้องในทางใด ๆ มิได้ จึงต้องมีการตรากฎหมายปกป้องมิให้มีการละเมิดสถาบันพระมหากษัตริย์และความเป็นองค์พระประมุขของรัฐ ตามที่รัฐธรรมนูญได้ให้การรับรองคุ้มครองไว้ หากผู้ใดกระทำความผิดตามมาตราดังกล่าวต้องได้รับโทษทางอาญาเพราะเหตุแห่งการฝ่าฝืนนั้น หลักการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงมีความสอดคล้องกับการให้ความคุ้มครองสถาบันพระมหากษัตริย์ที่เป็นประมุขของรัฐ การกำหนดบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนจึงเป็นไปเพื่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนตามหลักนิติธรรม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงมิได้ขัดหรือแย้งต่อหลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง

ส่วนข้อโต้แย้งที่ว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดบทลงโทษสูงเกินจำเป็นและไม่ได้สัดส่วนในการลงโทษ กระทบต่อสิทธิของประชาชน ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และเกินเลยไปกว่าที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ ที่มุ่งหมายที่จะคุ้มครองพระมหากษัตริย์เป็นกรณีพิเศษเพียงผู้เดียว และกรณีที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไม่มีการบัญญัติเหตุยกเว้นความผิดหรือยกเว้นโทษไว้ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๙ และมาตรา ๓๓๐ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดา อันเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนใช้เสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ นั้น

พิจารณาแล้ว เห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ได้บัญญัติความผิดและกำหนดโทษไว้ในภาค ๒ ความผิด ลักษณะ ๑ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หมวด ๑ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งความผิดในหมวดนี้เป็นความผิดคนละหมวดกับความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖ มาตรา ๓๒๙ และมาตรา ๓๓๐ ซึ่งอยู่ในลักษณะ ๑๑ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง หมวด ๓ ความผิดฐานหมิ่นประมาท ซึ่งเป็นการหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดาและเป็นความผิดที่มีวัตถุประสงค์ต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากพระมหากษัตริย์ทรงดำรงสถานะเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ อีกทั้งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ บัญญัติไว้โดยคำนึงถึงสถานะของบุคคลผู้ถูกระทำโดยเฉพาะคือ องค์พระมหากษัตริย์ที่เป็นประมุขของรัฐซึ่งพระองค์ย่อมอยู่เหนือการติชมใด ๆ ทั้งสิ้น และยังสอดคล้องกับพระมหากษัตริย์ของไทยที่เป็นส่วนหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข นอกจากนี้ หากพิจารณาถึงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา ที่บุคคลพึงมีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง นั้น

บุคคลย่อมมีเสรีภาพที่จะกระทำแต่ต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ได้บัญญัติความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรที่มีความหมายเช่นเดียวกับการรักษาความมั่นคงของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคสอง นั้นเอง บทบัญญัติตามมาตรา ๑๑๒ ดังกล่าว แม้โดยสภาพจะมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอยู่บ้าง แต่ก็เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเพียงเท่าที่จำเป็นและเป็นไปตามที่เงื่อนไขบางประการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ มิได้เป็นการกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพ ทั้งยังเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงเป็นบทบัญญัติตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง บัญญัติไว้

อาศัยเหตุผลดังกล่าว จึงเห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง

นายจรูญ อินทจาร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายเฉลิมพล เอกอรุ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๘ - ๒๙/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๑๖/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๔๔/๒๕๕๕

วันที่ ๑๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕

ประเด็นวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง หรือไม่

ความเห็น

ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดังที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒ บัญญัติไว้ การมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศมีมาช้านานตั้งแต่เริ่มมีการก่อตั้งประเทศไทยจนถึงปัจจุบัน แม้ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย แต่ก็ยังคงรูปแบบการมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศ พระมหากษัตริย์ของไทยมีสถานะสูงส่งทั้งทางศาสนาและสังคม มีนิตินามประเพณีที่มีมายาวนาน แต่ก็มีชีวิตใกล้ชิดกับประชาชนและเป็นที่เคารพรักของประชาชนอย่างยิ่ง เพราะพระราชกรณียกิจนานัปการที่ทรงประกอบเพื่อประชาชน โดยเฉพาะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระประมุของค์ปัจจุบัน ซึ่งทรงมีคุณูปการต่อประเทศและประชาชนชาวไทยเป็นอย่างยิ่งในทุก ๆ ด้าน พระมหากษัตริย์ของไทยทรงมีความผูกพันทางจิตใจอย่างใกล้ชิดกับประชาชน ประชาชนโดยทั่วไปจึงมีความเคารพศรัทธาและจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์และสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างแน่นแฟ้นและสูงสุด การเคารพยกย่องและเทิดทูนพระมหากษัตริย์ของไทยมีมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ทั้งตามโบราณราชประเพณีและนิติประเพณี อันเป็นลักษณะพิเศษเฉพาะของประเทศไทย ที่ไม่มีประเทศใดเหมือน อาจกล่าวได้ว่าพระมหากษัตริย์ของไทยทรงเป็น “พ่อ” ที่คนไทยมีความรัก ความผูกพัน ความเทิดทูน ความสัมพันธ์ระหว่างประมุขของรัฐกับประชาชนเช่นนี้มีมากกว่าในสังคมหรือประเทศอื่น ๆ

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ ซึ่งเป็นบทบัญญัติในหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ ซึ่งวรรคหนึ่งบัญญัติว่า “องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้” จึงเป็นผลจากเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและจริยธรรมอันเป็นลักษณะพิเศษเฉพาะของประเทศไทยนี้เอง รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ เป็นบทบัญญัติที่รับรองสถานะของพระมหากษัตริย์ในลักษณะของสถาบันและประมุขของประเทศว่า ทรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะอย่างสูงสุด ผู้ใดจะละเมิด กล่าวหา หรือฟ้องร้องพระองค์ในทางใด ๆ มิได้ นอกจากนั้น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ก็เป็นบทบัญญัติที่กำหนดความผิดทางอาญาที่เสริมให้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ มีผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง ประมวลกฎหมายอาญานั้น เป็นกฎหมายกำหนดเกี่ยวกับลักษณะการกระทำที่เป็นความผิดและโทษทางอาญา โดยมีความมุ่งหมายที่จะควบคุมความประพฤติของบุคคลให้อยู่ในสังคมด้วยความเรียบร้อย เป็นการคุ้มครองความปลอดภัยทางสังคม รักษาความสงบสุขให้แก่สมาชิกของสังคมโดยส่วนรวมอันจะเป็นการรักษาโครงสร้างของสังคมให้มีความมั่นคง ประมวลกฎหมายอาญาใช้โทษทางอาญาเป็นเครื่องมือจัดการกับผู้กระทำความผิด เพื่อป้องกันสังคม ปราบปรามอาชญากรรม แก้อั้วผู้กระทำความผิด เพื่อตอบแทนและชดใช้แก่ผู้เสียหาย และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญา ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติในภาค ๒ ความผิด ลักษณะ ๑ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หมวด ๑ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี” เป็นบทบัญญัติที่คำนึงถึงสถานะของบุคคลที่ถูกกระทำ คือ พระมหากษัตริย์ที่ทรงเป็นประมุขของประเทศ อันเป็นที่เคารพสักการะของประชาชน การกระทำความผิดตามมาตรานี้ย่อมเป็นการทำร้ายจิตใจและก่อให้เกิดความขุ่นเคืองขึ้นในหมู่ประชาชน ที่อาจจะนำมาซึ่งความแตกแยกและความขัดแย้งขึ้นภายในประเทศ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงของราชอาณาจักรได้ การหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ย่อมถือว่าเป็นความผิดพิเศษ เนื่องจากสถานะพิเศษที่ทรงเป็นประมุขของประเทศ การกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ย่อมเป็นการละเมิดบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ อีกประการหนึ่งด้วย ส่วนการที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ นี้ ให้ความคุ้มครองแก่พระราชินี ก็ด้วยทรงเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับองค์พระมหากษัตริย์อย่างสำคัญและมีส่วน

ถวายความอนุเคราะห์หรือสนองพระราชภารกิจในการปฏิบัติหน้าที่พระมหากษัตริย์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อย ได้ผลเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ส่วนรัชทายาทก็จะเป็นองค์ผู้สืบราชสมบัติที่จะเป็นพระมหากษัตริย์ในอนาคต และสำหรับผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ก็เพราะเป็นผู้ที่จะทำหน้าที่ประมุขแทนพระมหากษัตริย์เป็นการชั่วคราว รัฐจึงจำเป็นต้องให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษแตกต่างกับหมื่นประมาทบุคคลธรรมดา

ดังนั้น จึงไม่มีมูลกรณีที่จะอ้างว่าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ ได้

ปัญหาว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง หรือไม่นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑ บททั่วไป โดยมาตรา ๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” ส่วนวรรคสองบัญญัติว่า “การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม” หลักนิติธรรมไม่ใช่เป็นเพียงการปกครองโดยกฎหมาย แต่เป็นการปกครองที่มีหลักธรรมแห่งกฎหมายด้วย หลักนิติธรรมต้องการเห็นกฎหมายและการใช้กฎหมายในสังคมมนุษย์เป็นไปโดยถูกต้องโดยธรรม จึงกล่าวได้ว่าหลักนิติธรรมเป็นศีลธรรมหรือธรรมะของกฎหมายและระบบกฎหมาย เป็นตัววัดว่ากฎหมายฉบับใด การบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การพิจารณาพิพากษาคดีของศาล สอดคล้องกับหลักศีลธรรมหรือธรรมะที่ควรจะเป็นหรือไม่

สำหรับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ไว้เป็นพิเศษอันเนื่องมาจากสถานะพิเศษของบุคคลที่ถูกกระทำเหล่านั้น ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น หลักการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงมีความสอดคล้องกับการให้ความคุ้มครองพระมหากษัตริย์ที่เป็นสถาบันและพระประมุขของประเทศไทย รวมทั้งบุคคลผู้มีสถานะพิเศษ ซึ่งการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ มีผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร การกำหนดบทลงโทษผู้กระทำความผิดตามมาตรานี้ จึงเป็นไปเพื่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน สอดคล้องกับหลักนิติธรรมที่ถือว่าเป็นศีลธรรมหรือธรรมะของกฎหมาย ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงมิได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง

ส่วนปัญหาว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง หรือไม่ นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา ๒๙ อยู่ในส่วนที่ ๑ บททั่วไป เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองและรับรองว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญ รับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญ กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ กฎหมายดังกล่าว ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ อยู่ในส่วนที่ ๗ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล และสื่อมวลชน โดยวรรคหนึ่ง รับรองว่าบุคคลมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น วรรคสองกำหนดว่า การจำกัดเสรีภาพ ตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษา ความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกัน หรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

ส่วนประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดการกระทำอันเป็นความผิด และโทษแก่ผู้กระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เป็นการบัญญัติลักษณะความผิดเป็นพิเศษ แตกต่างจากความผิดฐานหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดา เป็นมาตรการของรัฐที่มีขึ้นเพื่อคุ้มครองสถาบัน พระมหากษัตริย์และบุคคลผู้มีสถานะพิเศษ ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งการกระทำความผิด ดังกล่าวย่อมมีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงเป็นบทบัญญัติ แห่งกฎหมายเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เข้าเงื่อนไขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคสอง ในการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง นอกจากนี้ โทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ก็เป็นการกำหนดเท่าที่จำเป็นเพื่อให้บทบัญญัติ ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ ที่รับรองสถานะของพระมหากษัตริย์มีผลใช้ในทางปฏิบัติ เป็นการจำแนก การกระทำความผิดที่เหมาะสมและได้สัดส่วนกับสถานะของบุคคลผู้ถูกระทำ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา

ดังกล่าว ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติที่ใช้เป็นการทั่วไป ไม่ได้มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งไม่ได้กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง แต่อย่างไรก็ดี บุคคลทุกคนยังมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นภายในขอบเขตของรัฐธรรมนูญ และกฎหมาย จึงเห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง

จึงเห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง

นายเฉลิมพล เอกอรุ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัว
ของ นายชัช ชลวร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๘ - ๒๙/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๑๖/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๔๔/๒๕๕๕

วันที่ ๑๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕

ประเด็นวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ หรือไม่

ความเห็น

เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม ส่วนมาตรา ๒๙ เป็นบทบัญญัติที่เป็นหลักประกันความมั่นคงแห่งสิทธิและเสรีภาพที่ว่า การตรากฎหมาย จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำใ้ได้ภายใต้เงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญกำหนด คือ ต้องอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวต้องมีผลใช้บังคับ เป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง และมาตรา ๔๕ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน โดยรับรองให้บุคคลมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นไว้ว่าการจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพ ของประชาชน ทั้งนี้ การตรากฎหมายที่ให้อำนาจจำกัดเสรีภาพตามมาตรา ๔๕ ดังกล่าว ยังมีหลักประกันว่าจะต้องเป็นไปตามหลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๙ ด้วย

สำหรับประมวลกฎหมายอาญาจัดเป็นกฎหมายที่เป็นกลไกสำคัญและจำเป็นที่รัฐต้องใช้เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนอันเป็นประโยชน์ด้านความมั่นคงของประเทศ ซึ่งเป็นบทบัญญัติกำหนดการกระทำที่เป็นความผิดและกำหนดโทษอันเป็นความรับผิดชอบทางอาญา โดยมาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติที่อยู่ในภาค ๒ ความผิด ลักษณะ ๑ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หมวด ๑ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งบัญญัติว่า ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี

ในส่วนของสถาบันพระมหากษัตริย์ เมื่อปี ๒๔๗๕ ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ อันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรก มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๕๔ และมาตรา ๕๕ บัญญัติรับรองไว้ว่า พระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุข ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ ทรงเป็นพุทธมามกะและทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพสยาม ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติโดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ทรงใช้อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี ทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาล ทรงมีพระราชอำนาจในการประกาศสงคราม ทำหนังสือสัญญาสันติภาพสงบศึกและทำหนังสือสัญญาอื่นกับนานาประเทศ และทรงมีพระราชอำนาจที่จะพระราชทานอภัยโทษ รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้บังคับฉบับต่อมายังคงหลักการเกี่ยวกับสถานะของสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งอยู่เหนือการเมืองดังกล่าวต่อเนื่องมาจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งใช้บังคับในปัจจุบัน บัญญัติไว้ในมาตรา ๒ ว่า ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มาตรา ๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุข ทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรีและศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ หมวด ๒ พระมหากษัตริย์ มาตรา ๘ บัญญัติว่า องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้ มาตรา ๙ บัญญัติว่า พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก มาตรา ๑๐ บัญญัติว่า พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย และรัฐธรรมนูญยังให้พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด เช่น อำนาจในการตรา

พระราชบัญญัติตามคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา อำนาจในการตราพระราชกำหนดตามคำแนะนำของคณะรัฐมนตรี เป็นต้น พระมหากษัตริย์ในรัฐธรรมนูญมีฐานะทรงเป็นประมุขของรัฐ ทรงใช้อำนาจอธิปไตย และทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะที่ผู้ใดจะละเมิดมิได้ จะกล่าวหาหรือฟ้องร้องในทางใด ๆ มิได้ พระเกียรติคุณของพระมหากษัตริย์ทรงมีต่อประเทศชาติมาช้านานนับเนื่องแต่อดีตในสมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี จนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นที่ประจักษ์แก่ปวงชนชาวไทยเป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไปและมีบทบัญญัติรับรองพระเกียรติคุณพระมหากษัตริย์โดยถือเป็นหน้าที่ของชนชาวไทย และรัฐที่จะต้องมีหน้าที่พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งพระมหากษัตริย์และสถาบันพระมหากษัตริย์ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๗๐ และมาตรา ๗๗

เมื่อพิจารณาสถานะของสถาบันพระมหากษัตริย์ประกอบสาระสำคัญของประมวลกฎหมายอาญา หมวด ๑ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ แล้วเห็นได้ว่า มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนในด้านความมั่นคงของประเทศ โดยบัญญัติให้การหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายต่อพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการคุ้มครองเป็นพิเศษ อันเนื่องมาจากความสำคัญของสถานะพระมหากษัตริย์ในฐานะทรงเป็นประมุขของรัฐ และพระองค์เป็นที่สักการะของปวงชนชาวไทยตามที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้ ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ที่มีอยู่ในจิตวิญญาณของปวงชนชาวไทย โดยยกย่องเทิดทูนไว้เหนือเกล้าเหนือกระหม่อมตลอดมาตั้งแต่โบราณกาล และมีการสืบทอดจิตวิญญาณดังกล่าวจากรุ่นสู่รุ่นจนได้รับการยกย่องจากนานาประเทศ หากมีการกระทำอันเป็นการหมิ่นประมาทต่อพระมหากษัตริย์ย่อมนำไปสู่ความเกลียดชังกันในระหว่างหมู่ชน จนอาจทำให้เกิดความแตกแยกของสังคมที่ไม่อาจยุติได้ และเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ รัฐจึงต้องมีมาตรการพิเศษ เพื่อเป็นเครื่องมือในการป้องกันเหตุการณ์ดังกล่าวในการรักษาความสงบเรียบร้อยเพื่อให้เกิดความมั่นคงของรัฐอย่างพอเหมาะพอควรตามความจำเป็นของสถานการณ์ สำหรับการระวางโทษจำคุกเป็นเพียงมาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นให้เหมาะสมโดยอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคม ดังเช่น ในปี ๒๕๑๙ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโทษจำคุกของมาตรา ๑๑๒ โดยคำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ ๔๑ พ.ศ. ๒๕๑๙ จากโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี เป็นโทษจำคุกตั้งแต่สามปี

ถึงสิบห้าปี แต่หากผู้กระทำความผิดรู้สำนึกในการกระทำก็อาจใช้มาตรการนอกเหนือการลงโทษดังกล่าวได้ โดยใช้วิธีการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษไว้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖

เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญประกอบสาระสำคัญของบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ดังกล่าวแล้วเห็นว่า แม้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ รับรองเสรีภาพของบุคคลในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น แต่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวก็มิได้รับรองโดยเด็ดขาด แต่ให้จำกัดเสรีภาพได้ภายใต้เงื่อนไขที่บัญญัติไว้ คือ จำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน เมื่อพิจารณาบทบัญญัติ แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ที่กำหนดให้การกระทำที่เป็นการหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายต่อพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งการกระทำดังกล่าวกระทบต่อความสงบสุขเรียบร้อยของประชาชนอันเป็นประโยชน์ส่วนรวม และเป็น ความผิดต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ที่ต้องรับโทษทางอาญา จึงเป็นบทบัญญัติที่มีเจตนารมณ์ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่ว่า เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและความมั่นคง ของประเทศ อย่างไรก็ตาม บุคคลยังมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้ทราบเท่าที่ไม่เป็นการกระทำ ที่เป็นความผิดตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา จึงเห็นได้ว่า เสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ตามมาตรา ๔๕ รัฐธรรมนูญบัญญัติให้เสรีภาพดังกล่าวอาจถูกจำกัดได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมาย เฉพาะตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรานั้น ๆ ย่อมหมายความว่าแม้บุคคล จะมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา แต่ก็ต้องอยู่ในกรอบ ของรัฐธรรมนูญและกฎหมายเฉพาะ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงเป็นบทบัญญัติ ตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้แล้วว่ากระทำได้ กล่าวคือ เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และกระทำเท่าที่จำเป็น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมาย อีกทั้งเป็นบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง และไม่กระทบกระเทือน ต่อสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ในมาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ เพราะเป็น

บทบัญญัติที่ตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้ คือ การรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจของประชาชน และสอดคล้องกับหลักนิติธรรมโดยไม่ได้ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐไม่เป็นไปตามหลักนิติธรรมตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ในมาตรา ๓ วรยศสอง แต่อย่างไรก็ดี ส่วนการพิจารณาว่าการกระทำใดจะเป็นการกระทำตามประมวลกฎหมายอาญา หรือการกระทำที่มีลักษณะซึ่งรัฐธรรมนูญรับรองเสรีภาพไว้หรือไม่นั้น ศาลยุติธรรมจะเป็นองค์กรใช้อำนาจดุลพินิจพิจารณาเป็นรายกรณีไป

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ วรยศสอง มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕

นายชัช ชลวร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายนุรักษ์ มาประณีต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๘ - ๒๙/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๑๖/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๔๔/๒๕๕๕

วันที่ ๑๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕

ประเด็นวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง หรือไม่

ความเห็น

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ บัญญัติว่า “ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ วรรคสอง บัญญัติว่า “การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม”

มาตรา ๒๙ บัญญัติว่า “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้ กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใด กรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม”

มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน”

จากบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญา และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังกล่าว มีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้แล้ว เห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญาเป็นบทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป การใช้กฎหมายอาญา โทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย ความรับผิดชอบในทางอาญา และได้บัญญัติลักษณะความผิดไว้หลายลักษณะ

สำหรับความผิดที่กระทำต่อบุคคลนั้น นอกจากความผิดต่อพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์แล้ว ยังมีความผิดต่อเจ้าพนักงาน ความผิดต่อพนักงาน ในการยุติธรรม เหตุผลที่ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติถึงการกระทำผิดต่อบุคคลดังกล่าวต่างจากบุคคลธรรมดา เพราะเป็นการกระทำต่อประมุขของประเทศ กระทำต่อเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ กระทำต่อ เจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรม ซึ่งกระทำการตามหน้าที่ แม้บุคคลธรรมดากระทำความผิดทั่ว ๆ ไป ฐานความผิดแต่ละเรื่องจะมี ลักษณะและโทษแตกต่างกันไป ซึ่งเป็นไปตามหลักนิติธรรมเพื่อความสงบเรียบร้อยของประเทศชาติ หาได้กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพ ทั้งมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมาย ให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมาย โดยวิธีอื่น สามารถกระทำได้ถ้าไม่ไปละเมิด หมิ่นประมาท ดูหมิ่นบุคคลอื่น ดังนั้นประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายอื่นจึงต้องบัญญัติลักษณะความผิดและกำหนดโทษไว้ เป็นการสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคสอง โดยเป็นการจำกัดเสรีภาพเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบ เรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือ สุขภาพของประชาชน

ด้วยเหตุผลดังที่ได้วินิจฉัยมาแล้ว จึงมีความเห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง

นายบุรีรักษ์ มาประณีต

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัว
ของ นายบุญส่ง กุลบุปผา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๘ - ๒๙/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๑๖/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๔๔/๒๕๕๕

วันที่ ๑๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕

ประเด็นวินิจฉัย

เรื่องพิจารณาทั้งสองนี้ศาลมีคำสั่งให้รวมการพิจารณาเข้าด้วยกัน เนื่องจากมีประเด็นวินิจฉัยเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการพิจารณาและวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง หรือไม่

ความเห็น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑ บททั่วไป โดยวรรคหนึ่ง บัญญัติว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และวรรคสอง บัญญัติว่า การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย โดยมาตรา ๒๙ เป็นบทบัญญัติที่รับรองและคุ้มครองว่าการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และการจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ โดยกฎหมายดังกล่าวต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง เป็นบทบัญญัติที่รับรองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ

ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

สำหรับประมวลกฎหมายอาญา เป็นกฎหมายมหาชนว่าด้วยความผิดและโทษอาญาเป็น บทบัญญัติถึงความเกี่ยวพันระหว่างเอกชนกับรัฐ เนื่องจากการกระทำผิดอาญาเป็นการกระทำที่ กระทบกระเทือนถึงความสงบเรียบร้อยแห่งชุมชนเป็นส่วนรวม และโดยที่รัฐมีอำนาจหน้าที่ในการรักษา ความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ จึงต้องมีการตราประมวลกฎหมายอาญาขึ้น เพื่อควบคุมการกระทำของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล มิให้ล่วงละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และมีให้ก่อความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในบ้านเมือง เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี” แล้ว เห็นว่า ตามประวัติศาสตร์ชาติไทยมีความเป็นมาอย่างยาวนานโดยมีสถาบันพระมหากษัตริย์ทำหน้าที่ปกครองบ้านเมือง อาจกล่าวได้ว่า ประเทศไทยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยไม่เคยมีรูปแบบประมุขแบบอื่นเลย นับตั้งแต่ปรากฏหลักฐานว่าตั้งเป็นประเทศขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ ความยั่งยืนของความเป็นชาติไทย จึงอยู่ควบคู่กับสถาบันพระมหากษัตริย์ตลอดมา แม้ว่าจะต้องประสบกับภพภัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการรุกรานจากประเทศใกล้เคียงหรือภาวะโรคภัยไข้เจ็บ หรือภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจต่าง ๆ พระมหากษัตริย์ไทยทรงเป็นผู้นำชนชาวไทยฟันฝ่าภพภัยต่าง ๆ จนมีเอกราชความเป็นชาติไทยตลอดมา ในความสัมพันธ์ระหว่างพระมหากษัตริย์กับประชาชน พระมหากษัตริย์มีความผูกพันกับประชาชนด้วยทรงมีพระเมตตาปกครองด้วยหลักทศพิธราชธรรม อันยังให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน ทรงทำนุบำรุงพระศาสนา ทรงจัดให้มีระบบการศึกษาให้กับ ประชาชนทุกระดับ ทรงจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภค เช่น การสร้างถนน การขุดคลอง การมีไฟฟ้า การจัดตั้งไปรษณีย์ การจัดตั้งบริการโทรเลข โทรศัพท์ การธนาคาร การสร้างรถราง การสร้างทางรถไฟ เป็นต้น ซึ่งเป็นการสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและการคมนาคม การสื่อสาร เพื่อประโยชน์ ให้ประชาชนได้รับความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันและทำให้เศรษฐกิจเกิดความเจริญเป็นประโยชน์ต่อ การประกอบอาชีพของประชาชน ทรงเป็นที่มาแห่งความยุติธรรม ทรงพระเมตตาให้ราษฎรทำมาหากิน บนแผ่นดินในพระราชอาณาจักร ประโยชน์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับประชาชน โดยพระราชดำริของ

พระมหากษัตริย์ไทยตกทอดตลอดมา แม้ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญซึ่งมีผู้ใช้อำนาจอธิปไตยทำหน้าที่บริหารประเทศ แต่พระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญก็ยังทรงปฏิบัติภารกิจของพระองค์เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยเฉพาะพระราชจริยวัตรและพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันที่ทรงบำเพ็ญเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม จึงเป็นที่ประจักษ์ว่าพระมหากษัตริย์ไทยหลายพระองค์ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ทรงเห็นการณ์ไกล ทรงเห็นแก่ประโยชน์ของบ้านเมือง จึงได้ทุ่มเทชีวิตจิตใจพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ซึ่งเป็นผลประโยชน์ที่ตกได้แก่ประชาชนนั่นเอง ดังนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจึงมีบทบัญญัติที่ให้องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะผู้ใดจะละเมิดมิได้ และผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้ สำหรับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ กำหนดองค์ประกอบความผิดคือ การหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์อยู่ในภาคความผิด ลักษณะความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ซึ่งความผิดในลักษณะดังกล่าวมีบัญญัติขึ้นใช้บังคับก่อนประมวลกฎหมายอาญา คือ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ (พ.ศ. ๒๔๕๑) ภาค ๒ ว่าด้วยลักษณะความผิด ส่วนที่ ๑ ว่าด้วยความผิดประทุษร้ายต่อพระเจ้าอยู่หัวและพระราชอาณาจักร หมวดที่ ๑ ความผิดฐานประทุษร้ายต่อพระบรมราชตระกูล มาตรา ๙๘ บัญญัติว่า ผู้ใดท่อนองอาจแสดงความอาฆาตมาดร้าย หรือหมิ่นประมาทต่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ดี สมเด็จพระมหาชีก็ติ มกุฎราชกุมารก็ดี ต่อผู้สำเร็จราชการแผ่นดินในเวลารักษาราชการต่างพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ดี ท่านว่าโทษของมันถึงจำคุกไม่เกินกว่าเจ็ดปี และให้ปรับไม่เกินกว่าห้าพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง ภายหลังตราขึ้นใช้บังคับเป็นประมวลกฎหมายอาญาโดยสภาผู้แทนราษฎร โดยพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๑๑๒ กำหนดโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี ต่อมามีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา โดยคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ ๔๑ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๙ มีเหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติมคือ อัตราโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดเกี่ยวกับการหมิ่นประมาทหรือดูหมิ่นพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ราชอาธิบดี ราชินี ราชสามี รัชทายาท หรือประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ เจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติกรตามหน้าที่ ศาลหรือผู้พิพากษา หรือประชาชนทั่วไปตลอดจนการกระทำอื่นเพื่อเหยียดหยามประเทศชาติ รัฐต่างประเทศซึ่งมีสัมพันธไมตรี หรือการกระทำ

อันเป็นการเหยียดหยามศาสนาและความผิดเกี่ยวกับการต่อสู้หรือขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติการตามหน้าที่หรือขัดขวางการพิจารณา หรือพิพากษาของศาล ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน จึงมีการแก้ไขอัตราโทษเหล่านั้นให้สูงขึ้น โทษจำคุกตามมาตรา ๑๑๒ จึงเป็นดังที่บัญญัติไว้ในปัจจุบัน จึงเห็นได้ว่าการกำหนดความผิดและกำหนดโทษสำหรับการหมิ่นประมาทหรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายต่อพระมหากษัตริย์ รวมทั้งพระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ อันถือเป็นบุคคลที่ประกอบเป็นสถาบันประมุขมีบัญญัติไว้ตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ซึ่งเป็นการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นต้นมา และถือว่าความผิดต่อพระมหากษัตริย์ รวมทั้งบุคคลที่ประกอบเป็นสถาบันประมุข เป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร เพราะความเป็นรัฐเป็นสิ่งสมมติทำนองเดียวกับนิติบุคคลที่ต้องอาศัยส่วนประกอบหลาย ๆ อย่างรวมกันจึงจะเป็นรูปเป็นร่างได้ ความมั่นคงของรัฐจึงต้องมองจากภาพรวมของสถาบันหรือองค์ประกอบกันเป็นรัฐ ตั้งแต่ความเป็นประมุข ซึ่งเป็นสัญลักษณ์หรือผู้นำของรัฐ รัฐสภา คณะรัฐบาล ศาล กองทัพ รวมถึงอาณาเขต เกียรติภูมิ และอำนาจอธิปไตยของรัฐด้วย และเนื่องจากสถาบันพระมหากษัตริย์มีคุณูปการต่อชาติไทยมาอย่างยาวนาน จึงสมควรที่จะต้องปกป้องคุ้มครองสถาบันพระมหากษัตริย์และการกำหนดโทษดังกล่าวก็เป็นการป้องกันมิให้บุคคลกระทำความผิดต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นมาตรการที่เหมาะสมในการปกป้องคุ้มครองสถาบันที่เป็นผู้นำชาติพ้นฝ่าเภทภัยต่าง ๆ จนมีเอกราชความเป็นชาติไทยตลอดมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งรวมถึงบุคคลที่ประกอบเป็นสถาบันประมุข เพราะเป็นผู้ใกล้ชิด หรือผู้กระทำการแทนพระองค์ ย่อมมีส่วนสำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะรัชทายาทซึ่งจะเป็นผู้ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป บทบัญญัติดังกล่าวจึงมีความเหมาะสมในการปกป้องคุ้มครอง พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เช่นเดียวกันกับพระมหากษัตริย์

การกำหนดความผิดและกำหนดโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ย่อมมีผลเป็นการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลในการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น แต่เมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง ซึ่งให้การรับรองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล แต่วรรคสองให้จำกัดเสรีภาพดังกล่าวได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐฯ แล้ว เห็นว่าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร จึงเป็นกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ ดังนั้น แม้ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๑๒ จะจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลในการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นก็ตาม แต่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคสอง ก็ให้อำนาจกระทำได้ และเป็นมาตรการที่สามารถทำให้บรรลู่วัตถุประสงค์ของกฎหมาย คือ การปกป้องคุ้มครองพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เป็นมาตรการเท่าที่จำเป็นไม่กระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งเสรีภาพนั้น เพราะจำกัดเสรีภาพเฉพาะกรณีของบุคคลตามที่กฎหมายกำหนด บุคคลทุกคนยังมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นภายในขอบเขตที่ไม่เป็นความผิดตามที่กฎหมายกำหนด และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเพราะพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งเป็นสัญลักษณ์หรือผู้นำของรัฐทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ การกำหนดมาตรการปกป้องคุ้มครองดังกล่าวจะเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ เพราะหากปล่อยให้มีการกระทำความผิดดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในหมู่ประชาชน ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ส่วนการกำหนดความหนักเบาของโทษเมื่อเปรียบเทียบกับความผิดฐานหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดา นั้น เห็นว่า การตรากฎหมายสำหรับความผิดฐานหมิ่นประมาท รัฐได้ให้ความสำคัญในการคุ้มครองเกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลทั่วไปอยู่แล้ว ดังจะเห็นได้ว่านอกจากจะมีการแก้ไขอัตราโทษความผิดเกี่ยวกับการหมิ่นประมาทหรือดูหมิ่นประชาชนทั่วไปพร้อมกับกรณีของพระมหากษัตริย์ตามคำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ ๔๑ แล้ว ยังมีการแก้ไขอัตราโทษความผิดเกี่ยวกับการหมิ่นประมาทหรือดูหมิ่นประชาชนทั่วไปอีกครั้งหนึ่งตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งเป็นการเพิ่มโทษให้สูงขึ้น แต่เนื่องจากพระมหากษัตริย์ทรงเป็นที่มาแห่งเกียรติยศ และทรงเป็นศูนย์รวมแห่งความเป็นชาติและความสามัคคีของคนในชาติ การกระทำตามมาตรา ๑๑๒ ย่อมถือเป็นความผิดพิเศษแตกต่างจากการหมิ่นประมาทหรือดูหมิ่นบุคคลธรรมดา จึงจำเป็นต้องกำหนดความหนักเบาของโทษที่แตกต่างกัน ดังนั้น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง

ส่วนประเด็นที่ได้แย้งว่าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง นั้น เห็นว่า หลักนิติธรรมนั้นมีเป้าหมายที่จะจำกัดอำนาจของผู้ปกครองให้อยู่ในกรอบของกฎหมายหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นหลักที่จำกัดการใช้อำนาจของผู้ปกครองไม่ให้เกินขอบเขต

โดยปกครองภายใต้กฎหมาย มีสาระสำคัญ คือ บุคคลทุกคนไม่ว่าจะเป็นประชาชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่มีอำนาจกระทำการใด ๆ ที่อาจกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เว้นแต่มีกฎหมายให้อำนาจและจะต้องใช้อำนาจภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด จะใช้อำนาจเกินกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ไม่ได้ สำหรับการตราประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ นั้น รัฐสภาไม่ได้ล่วงละเมิดหลักนิติธรรมแต่อย่างใด เพราะเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามกรอบที่รัฐธรรมนูญกำหนด ทั้งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ ที่บัญญัติให้พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้ และตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง ดังกล่าวมาแล้ว ดังนั้น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงมิได้ขัดต่อหลักนิติธรรม ดังนั้น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง

นายบุญส่ง กุลบุปผา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัว
ของ นายสุพจน์ ไข่มุกด์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๘ - ๒๙/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๑๖/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๔๔/๒๕๕๕

วันที่ ๑๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕

ประเด็นวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ หรือไม่

ความเห็น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑ บททั่วไป บัญญัติขึ้นโดยมีเจตนารมณ์ในการกำหนดที่มาของอำนาจอธิปไตยและการแบ่งแยกอำนาจ ทั้งนี้ การใช้อำนาจนั้นต้องสอดคล้องกับหลักนิติธรรม โดยมาตรา ๓ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขแห่งรัฐทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ส่วนวรรคสอง เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐต้องอยู่บนพื้นฐานของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีความเป็นธรรม สามารถอธิบายและให้เหตุผลได้ และจะใช้อำนาจรัฐโดยปราศจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายรองรับนั้นไม่ได้

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๑ บททั่วไป บัญญัติขึ้นโดยมีเจตนารมณ์ในการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล ตลอดจนกำหนดเงื่อนไขการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเพื่อเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ป้องกันมิให้รัฐดำเนินการใด ๆ เพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจนเกินสมควร และกระทบสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพ ทั้งนี้ เงื่อนไขของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ ๕ ประการ คือ ๑) ต้องอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมาย และระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้น ๒) จำกัดสิทธิและเสรีภาพได้เฉพาะ

เพื่อการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ๓) จำกัดสิทธิและเสรีภาพได้เท่าที่จำเป็น ๔) จะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพไม่ได้ และ ๕) ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๗ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน บัญญัติขึ้นโดยมีเจตนารมณ์ในการกำหนดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน ซึ่งเป็นสาระสำคัญในสังคมประชาธิปไตย ให้ได้รับความคุ้มครองตราบเท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่นหรือขัดต่อประโยชน์สาธารณะ กล่าวคือ ๑) เสรีภาพในการแสดงออกของบุคคล บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น กำหนดมิให้รัฐจำกัดเสรีภาพการแสดงออกของบุคคล เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และกฎหมายเช่นว่านั้นต้องมีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งคือ เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน และ ๒) เสรีภาพของสื่อมวลชน รัฐจะสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนชนิดอื่น ๆ เช่นวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ มิได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้รัฐลดทอนเสรีภาพของสื่อมวลชน ในการเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็น หรือเข้าแทรกแซงสื่อมวลชนด้วยวิธีการใด ๆ ซึ่งจะทำให้การเสนอข่าวหรือให้ความเห็นเป็นไปโดยอิสระและสามารถตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้ นอกจากนี้ยังห้ามรัฐสั่งให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปเผยแพร่ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กำหนดให้เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย กำหนดห้ามรัฐให้เงินหรือทรัพย์สินเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชนเพื่อป้องกันมิให้การเมืองครอบงำสื่อมวลชน

สำหรับประมวลกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่กำหนดการกระทำที่เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของสังคม รักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ รักษาโครงสร้างของสังคมให้มั่นคง ควบคุมความประพฤติของบุคคลในสังคมให้อยู่ร่วมกันด้วยความเรียบร้อย ไม่ไปละเมิดต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินของบุคคลอื่น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความมุ่งหมายนี้ รัฐจึงได้กำหนดให้มีมาตรการลงโทษในทางอาญาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือระงับยับยั้งมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ทั้งนี้ การกำหนดโทษในทางอาญาได้คำนึงถึงหลักสำคัญ

หลายประการ อาทิ ลักษณะความร้ายแรงของการกระทำ เจตนาของผู้กระทำความผิด สภาพทางสังคม หรือจิตใจของผู้กระทำความผิด สถานะของบุคคลที่ผู้กระทำความผิดมุ่งหมายกระทำต่อ เป็นต้น

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติในภาค ๒ ความผิด ลักษณะ ๑ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หมวด ๑ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ บทบัญญัติของมาตรานี้แก้ไขเพิ่มเติมโดยคำสั่งของ คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ ๔๑ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๙ โดยมีวัตถุประสงค์ของการแก้ไข อตราโทษว่า “อตราโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดเกี่ยวกับการหมิ่นประมาทหรือดูหมิ่นพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ราชอาชิตี ราชนิ ราชสามี รัชทายาท หรือประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ ... ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน สมควรแก้ไขอตราโทษเหล่านั้น ให้สูงขึ้น” ทั้งนี้ มาตรา ๑๑๒ บัญญัติว่า “ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้าย พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ สามปีถึงสิบห้าปี”

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประเทศไทยมีการปกครองระบอบราชาธิปไตย และระบอบ สมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่พระมหากษัตริย์เป็นผู้ปกครองประเทศมาเป็นเวลาช้านาน พระมหากษัตริย์ จึงทรงมีสถานะส่วนหนึ่งของการดำรงความเป็นรัฐให้มีความต่อเนื่องอยู่ด้วยทั้งในทางหลักปรัชญาความคิด และหลักปฏิบัติทางการเมือง จนกระทั่งถึงปี พุทธศักราช ๒๔๗๕ ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลง การปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์พระประมุข มีพระมหากษัตริย์ เป็นส่วนสำคัญของการสถาปนาระบอบการเมือง รวมทั้งเป็นสถาบันการเมืองที่รัฐธรรมนูญทุกฉบับรับรอง และจัดให้มีพระราชประเพณี พระราชกรณียกิจ และพระราชอำนาจตามรัฐธรรมนูญตามกาลสมัย จะเห็นได้ว่าพระมหากษัตริย์และสถาบันพระมหากษัตริย์ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณ และทรงมีบทบาทหน้าที่ ที่สำคัญอย่างยิ่งบางประการตามรัฐธรรมนูญ ทรงเป็นศูนย์รวมของความเป็นชาติ ศูนย์แห่งความรัก ความสามัคคีของคนในชาติ พระมหากษัตริย์และสถาบันพระมหากษัตริย์จึงทรงอยู่ในฐานะพิเศษอันเป็นที่เทิดทูน สักการะ ไม่ควรที่บุคคลใดจะละเมิด หรือก้าวล่วงพระมหากษัตริย์และสถาบันพระมหากษัตริย์ ไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง เพื่อเป็นการถวายพระเกียรติ

ดังนั้น การกำหนดการกระทำที่ถือเป็นความผิดและกำหนดโทษตามที่บัญญัติไว้ในประมวล กฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงเป็นการตราบทกำหนดโทษขึ้นโดยคำนึงถึงสถานะของบุคคล

ที่ถูกกระทำเป็นการเฉพาะ ในฐานะที่พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของรัฐ การหมิ่นประมาท หรือดูหมิ่น หรืออาฆาตมาดร้ายพระองค์ในฐานะที่ทรงเป็นประมุขของรัฐที่ประชาชนเคารพยกย่อง ย่อมเป็นการกระทำผิดที่มีความร้ายแรงแตกต่างกับการหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดา สมควรได้รับโทษขั้นตํ่าสูงกว่าการกระทำความผิดต่อบุคคลธรรมดาโดยทั่วไป หลักการของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงมีความสอดคล้องกับการให้ความคุ้มครองสถาบันพระมหากษัตริย์ในฐานะที่เป็นประมุขของรัฐ ซึ่งเป็นสถาบันหลักของชาติ การกำหนดบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนจึงเป็นไปเพื่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน และเป็นไปตามหลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง แล้ว

ประการสำคัญ การบัญญัติบทกำหนดโทษตามมาตรานี้ยังถือเป็นความผิดที่มีความรุนแรงแตกต่างจากการหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดา แม้ว่าการบัญญัติโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จะเป็นการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่กระทำผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่นหรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ แต่ก็เป็นไปโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนในวรรคหนึ่งว่า “องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้” และโดยที่พระมหากษัตริย์เป็นสถาบันหลักและทรงเป็นประมุขของราชอาณาจักรไทย การหมิ่นประมาท ดูหมิ่นหรือแสดงความอาฆาตมาดร้าย ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมและจิตใจของชนชาวไทยในวงกว้าง เมื่อพิจารณาถึงมาตรการที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ กำหนดโทษไว้แล้ว ย่อมเป็นการจำแนกการกระทำความผิดและฐานความรับผิดที่เหมาะสมกับสถานะและความสัมพันธ์ของบุคคล

นอกจากนี้หากพิจารณาถึงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นใดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ ที่บุคคลพึงมีนั้น บุคคลย่อมมีเสรีภาพกระทำได้ภายใต้ข้อจำกัดว่าจะกระทำต่อเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการรักษาความมั่นคงของรัฐบัญญัติยกเว้นไว้ เมื่อพิจารณาความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ แล้ว เห็นว่า เป็นบทบัญญัติความผิดที่บัญญัติไว้ในลักษณะ ๑ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ซึ่งนัยความหมายของความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร มีความหมายเช่นเดียวกับการรักษาความมั่นคงของรัฐตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคสองบัญญัติไว้ จึงเป็นการจำกัดขอบเขตการใช้เสรีภาพโดยอาศัยตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ

ให้กระทำได้ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจของประชาชน และเป็นมาตรการที่พอสมควรแก่เหตุไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล อีกทั้งบทบัญญัติดังกล่าวยังใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕

อาศัยเหตุผลดังได้วินิจฉัยแล้วข้างต้น จึงมีความเห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕

นายสุพจน์ ไข่มุกด์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัว
ของ นายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๘ - ๒๙/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๑๖/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๔๔/๒๕๕๕

วันที่ ๑๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕

ประเด็นวินิจฉัย ตามคำร้องทั้งสองฉบับมีประเด็นต้องวินิจฉัย ดังนี้

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง
มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง หรือไม่

ความเห็น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑
บททั่วไป โดยมาตรา ๓ วรรคสอง บัญญัติให้การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้ง
องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม อันเป็นหลักการปกครอง
ที่เป็นจริยธรรมหรือศีลธรรมของกฎหมาย และเป็นหลักกฎหมายที่บังคับกับองค์กรของรัฐทุกองค์กร
และถ้าหากว่ากระทำการไม่เป็นไปตามหลักนิติธรรมการกระทำนั้นย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๘ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๒ ว่าด้วยพระมหากษัตริย์ โดยบัญญัติว่า
องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ และผู้ใดจะกล่าวหา
หรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้

มาตรา ๒๙ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย เป็นบทบัญญัติ
ที่คุ้มครองและรับรองว่าการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้
เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น
และการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลดังกล่าว จะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพ
นั้นมิได้ โดยกฎหมายดังกล่าวต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง
หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรา
กฎหมายนั้นด้วย

มาตรา ๔๕ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน โดยบัญญัติให้บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

ส่วนประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ บัญญัติว่า ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี บทบัญญัตินี้ดังกล่าวอยู่ในภาคความผิดของประมวลกฎหมายอาญา อันมีลักษณะความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร และเป็นความผิดพิเศษโดยคำนึงถึงสถานะของบุคคลที่ถูกกระทำ กล่าวคือ ๑) พระมหากษัตริย์ หมายถึง ประมุขหรือผู้ปกครองสูงสุดของประเทศ ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์หรือประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญที่ทรงครองราชย์อยู่ ขณะมีการกระทำความผิด ๒) พระราชินี หมายถึง พระมเหสีของพระมหากษัตริย์ที่ทรงครองราชย์อยู่ ขณะมีการกระทำความผิด ๓) รัชทายาท หมายถึง พระราชโอรสหรือพระราชธิดาของพระมหากษัตริย์ ซึ่งทรงครองราชย์อยู่ และจะได้รับราชสมบัติสืบสันตติวงศ์ต่อไป ๔) ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ประมุขแทนพระมหากษัตริย์เป็นการชั่วคราว ตามนัยแห่งรัฐธรรมนูญ

สถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยเป็นสถาบันที่มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน เป็นที่เคารพนับถือของประชาชนที่มีความผูกพันทางจิตใจกับประชาชนอย่างลึกซึ้งจนอาจกล่าวได้ว่า ไม่มีสถาบันพระมหากษัตริย์ประเทศใดในโลกที่จะมีความผูกพันกับประชาชนอย่างลึกซึ้งเท่ากับสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทย ซึ่งพระมหากษัตริย์ของไทยมีพระราชสถานะที่ทรงเป็นประมุขของรัฐ มีลักษณะเป็นสถาบันมิใช่พระองค์เฉพาะรัชกาลและยังเป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ และอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะผู้ใดจะละเมิดมิได้ รวมทั้งจะกล่าวหาฟ้องร้องในทางใด ๆ ต่อพระมหากษัตริย์มิได้ อีกทั้งบรรดารัฐธรรมนูญและธรรมนูญการปกครองประเทศชั่วคราวของไทย ที่มีมาทุกฉบับมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในความยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในทุกประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยต่างก็ยอมรับว่า ประมุขของประเทศมีฐานะต่างจากคนทั่วไปทุกคนในประเทศนั้น ๆ เพราะไม่ได้มีฐานะเป็นเพียงบุคคล

แต่มีฐานะเป็นสถาบัน เป็นผู้แทนประเทศและเป็นประมุขแห่งรัฐ หลักการนี้เป็นหลักกฎหมายระหว่างประเทศ และเป็นหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศประชาธิปไตยทั้งหลายได้บัญญัติรับรองไว้ ดังนั้นในกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายของนานาประเทศ ประธานาธิบดี หรือพระมหากษัตริย์จึงทรงมีเอกสิทธิ์และความคุ้มกันหลายประการ และไม่อาจฟ้องร้องหรือดำเนินคดีใด ๆ ต่อประมุขของรัฐได้ ในขณะที่ดำรงตำแหน่ง สำหรับในประเทศไทยรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อองค์พระมหากษัตริย์นอกเหนือจากที่บัญญัติไว้ในหมวด ๒ ว่าด้วยพระมหากษัตริย์แล้วอีกหลายมาตรา เช่น มาตรา ๒ บัญญัติให้ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ไม่ได้ มาตรา ๗๐ บัญญัติให้บุคคลมีหน้าที่พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ และมาตรา ๗๗ บัญญัติให้รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ และต้องจัดให้มีกำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย จำเป็นและเพียงพอ เพื่อพิทักษ์รักษา เอกราชอธิปไตย ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อการพัฒนาประเทศ เป็นต้น

เห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และกำหนดโทษไว้เพื่อมิให้บุคคลใด ๆ ละเมิดพระมหากษัตริย์ในฐานะที่ทรงเป็นองค์ประมุขของรัฐเป็นที่เคารพนับถือของอาณาประชาราษฎร์ อีกทั้งพระมหากษัตริย์ยังเป็นสถาบันที่พึงเคารพสักการะที่จะละเมิดมิได้ มาตรานี้บัญญัติเป็นความผิดพิเศษแตกต่างจากความผิดต่อบุคคลธรรมดา เนื่องจากพระมหากษัตริย์เป็นที่มาแห่งเกียรติศักดิ์ ทรงเป็นกลางทางการเมือง ทรงเป็นประมุข เป็นศูนย์รวมแห่งความเป็นชาติและความสามัคคีของคนในชาติ บทบัญญัติมาตรานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองพระมหากษัตริย์ที่อยู่ในสถานะของบุคคลและสถาบัน จึงไม่อาจนำบทมาตราที่ยกเว้นความผิดฐานหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดามาใช้บังคับได้ นอกจากการคุ้มครองสถาบันพระมหากษัตริย์แล้ว บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าวยังให้ความคุ้มครองแก่พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เป็นพิเศษอีกด้วย จึงเป็นการให้ความคุ้มครองในฐานะที่แตกต่างกันเป็นพิเศษกว่าบุคคลธรรมดา

ส่วนกรณีที่ได้แย้งว่าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ได้กำหนดระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปีและไม่มีบทบัญญัติยกเว้นความผิดดังเช่น มาตรา ๓๒๖ มาตรา ๓๒๙ และมาตรา ๓๓๐ นั้น เห็นว่า การกำหนดโทษนั้นเป็นมาตรการที่รัฐต้องกำหนดขึ้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการลงโทษทางอาญา เพื่อควบคุมความประพฤติของบุคคลให้อยู่ในสังคมด้วยความเรียบร้อยและคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัย ทั้งนี้ เพื่อให้โครงสร้างของสังคมมีความมั่นคงและสงบสุข และให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการปราบปรามป้องกัน แก้อิทธิพลของความผิดให้กลับตนเป็นคนดี ซึ่งการกำหนดโทษนั้นเป็นการตอบแทนและชดใช้ให้เหมาะสมกับการกระทำความผิด อีกทั้งสังคมจะได้รับประโยชน์เชิงป้องกันปราบปรามขณะผู้กระทำความผิดถูกควบคุมตัวไว้ชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง เมื่อพ้นโทษจะได้กลับตนเป็นคนดีซึ่งถือประโยชน์ที่มหาชนจะได้รับมากกว่าประโยชน์ที่เอกชนต้องสูญเสียอันเนื่องมาจากการปฏิบัติตามมาตรการแห่งกฎหมายซึ่งเป็นมาตรการลงโทษที่ใช้บังคับกับบุคคลทั่วไป มิได้มุ่งหมายใช้บังคับแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจงพอสมควรแก่เหตุในการจำแนกความผิดที่เหมาะสมกับสถานะและความสัมพันธ์ของบุคคล การที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไม่มีบทบัญญัติยกเว้นความผิดตามมาตรา ๓๒๙ หรือยกเว้นโทษตามมาตรา ๓๓๐ ดังเช่นความผิดฐานหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดาตามมาตรา ๓๒๖ เนื่องจากพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ มีฐานะพิเศษแตกต่างจากบุคคลธรรมดา หากให้มีการแสดงความคิดเห็นและการวิพากษ์วิจารณ์โดยมีบทยกเว้นความผิด ก็จะเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลอาศัยช่องทางดังกล่าววิพากษ์วิจารณ์ได้ การกระทำความผิดดังกล่าวย่อมกระทบต่อพระเกียรติศักดิ์และกระทบต่อสภาพจิตใจของพสกนิกรที่มีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และพระบรมวงศ์ และเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงไม่มีกรณีที่จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๘ และมาตรา ๒๙

สำหรับประเด็นที่ได้แย้งว่าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง หรือไม่ นั้น เห็นว่า พระมหากษัตริย์ทรงเป็นสถาบันและเป็นประมุขของราชอาณาจักรไทย การใช้เสรีภาพเพื่อการหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ นั้น การกระทำความผิดดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดผลร้ายต่อพระองค์ผู้ถูกดูหมิ่น เป็นผลร้ายต่อสังคม จริยธรรมและวัฒนธรรมไทย และยังกระทบต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นสถาบันที่รัฐธรรมนูญให้ความสำคัญมุ่งประสงค์คุ้มครองและมีความสำคัญต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อีกทั้งการกระทำ

ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ยังแสดงให้เห็นว่าผู้กระทำมิได้ปฏิบัติหน้าที่ของชนชาวไทย กระทำการอันมิบังควร ไม่ปฏิบัติหน้าที่พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การที่บัพัญญติมาตรา ๑๑๒ ได้บัญญัติความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่นและการอาฆาตมาดร้ายต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และกำหนดอัตราโทษสูงกว่าความผิดฐานดูหมิ่นและหมิ่นประมาทบุคคลธรรมดา สามารถกระทำได้และเป็นไปตามหลักนิติธรรมสอดคล้องกับหลักการของกฎหมายที่สามารถคุ้มครองบุคคลตามสถานะพิเศษได้และสอดคล้องกับหลักความยุติธรรมและเจตจำนงของประชาชนไทย การใช้เสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง เป็นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น ซึ่งการจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียงของบุคคลอื่น ซึ่งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรานี้ มีวัตถุประสงค์จะคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล แต่มีข้อยกเว้นที่สามารถจำกัดเสรีภาพดังกล่าวได้หากเป็นการกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อวัตถุประสงค์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน ตามมาตรา ๔๕ วรรคสอง ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ซึ่งมีความหมายเดียวกันกับความมั่นคงของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคสอง อันเป็นข้อยกเว้นที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจรัฐตรากฎหมายเพื่อจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลได้ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงเห็นว่าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง

นายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ